

Nr 109

Av herr Nilsson, Ferdinand, och herr Gustafsson, Nils-Eric, *angående skördeskadeförsäkring.*

(Lika lydande med motion nr 137 i Andra kammaren)

Då en proposition angående en jordbrukets skördeskadeförsäkring torde vara att emotse framstår det som angeläget, att redan på detta stadium av frågans läge från riksdagens sida vissa principer upptages till dryftande, som kan vara av grundläggande betydelse för frågans bedömande.

Det skydd som avses åsyftar att skapa åtminstone någon trygghet mot *oförvållade* skördeskador. Jämförelsen ligger nära med det skydd som i arbetslöshetsförsäkringens form ges åt löneanställda mot *oförvållade* inkomstbortfall på grund av arbetslöshet. Den stigande lönenivån på arbetsmarknaden tryggas genom statens omfattande åtgärder för att upprätthålla hög sysselsättning och genom åtgärder mot utländsk pristryckande konkurrens. Arbetslöshetsförsäkringen är ett viktigt led i kampen mot arbetslöshet, men som bekant vidtages årligen kostnadskrävande åtgärder därutöver mot ansatser till arbetslöshet.

I olika hänseenden är jordbruket mindre gynnsamt ställt. Arbetsmarknaden i Sverige är skyddad men fri. Löntagarorganisationernas strävanden att förbättra sin ställning understödjes av därtill anpassade sociala reformer lika väl som av sysselsättningspolitiken. Jordbruket däremot har ett skydd, avvägt med hänsyn icke till läget i andra länder utan till en konstlad marknad, skapad av utbud av produkter till priser långt under vad som tillämpas inom det säljande landet. Jämförelsen faller i ögonen mellan sådana överskott, som icke finner avsättning i eget land, och överskott av arbetskraft-arbetslösa, således — som icke finner sysselsättning i eget land. Jordbrukets priser i vårt land är också så snävt avvägda, att denna prissättning, såsom statsmakterna konstaterat, icke ger åt jordbruket en med motsvarande näringar jämförlig, ekonomiskt likvärdig ställning. Yttre och inre rationalisering och en betydande maskinanskaffning i samband härmed har stegrat skuldsättningen. Den utveckling som gällande avtal åsyftar, varvid en betydande rationalisering avses skola eftersträvas, torde förutsätta en ytterligare ökad skuldsättning. Men samtidigt som jordbruket för fortsatt upprustning hänvisas till lånemarknaden, pressas denna genom kreditrestriktioner och höga räntor, varmed staten avser dämpa en högkonjunktur inom andra delar av näringslivet. Hur pass effektiva dessa åtgärder är mot de stora, själv-

finansierande företag, som gör de stora vinsterna, må lämnas därhän. Men denna penningpolitik, dessa höga räntor drabbar jordbruket och annan småföretagsamhet, som arbetar med lånat kapital, så mycket hårdare. För jordbrukets del är följden ett mycket ömtåligt läge, så väl på grund av låga priser som med hänsyn till skuldsättningen. Och jordbruket är därför så mycket mera känsligt för de årliga skördeutfallen. På starka grunder framstår det som ett samhällsintresse och ett socialt rättvisekrav, att även denna del av näringslivet skall kunna bedrivas på likvärdiga villkor och med samma relativa trygghet, som framstår som önskvärd beträffande andra. Utifrån sådana synpunkter framstår det som ett av en följd av dåliga skördeår för olika landsdelar aktualiserat krav, att också på detta område av samhällslivet ett försäkringsskydd skapas mot oförvållad förlust av arbetsförtjänst. Jordbrukets organisationer har framlagt förslag som synes kunna ge erforderliga utgångspunkter för förbättring och effektivisering av från statens sida uppgjorda utkast. Att jordbrukarnas andel i kostnaderna för skördeskadeförsäkringen utgår kollektivt av medel som ställes till förfogande för jordbrukets prisreglering förefaller praktiskt och bör icke möta invändning. Rent principiellt synes emellertid böra fasthållas vid att statens andel av kostnaderna för en skördeskadeförsäkring bör tagas i samma proportion som statens del i kostnaderna för arbetslöshetsförsäkringen.

Tanken är att efter konstaterande av missväxt skördeskadeförsäkringen skall utfalla för ett visst område och efter prövning av enskilda fall inom dessa områden. Men lika litet som arbetslöshetsförsäkringen visat sig kunna räcka till vid katastroffall, för mera omfattande och längre perioder av arbetslöshet, lika litet torde skördeskadeförsäkringen göra alla andra hjälpformer överflödiga beträffande missväxt.

Erfarenheter hämtade från den statligt stödda arbetsmarknaden visar såsom berörts, att i fall med upprepade oförvållade inkomstbortfall på grund av arbetslöshet har särskilda åtgärder vidtagits för att hjälpa en av arbetslösheten hårt drabbad befolkning eller bygd. Särskild hänsyn tages härvid till läget för fast bosatt arbetskraft. Varken arbetslöshetsförsäkringen eller de därutöver gående åtgärderna för att mobilisera utkomstmöjligheter åt av oförvållad arbetslöshet drabbade är förbundna med behovsprövning.

Beträffande skördeskadorna gäller att de ofta drabbar mycket ojämnt. Rena katastroffall blandas med fall av mindre svåra situationer, varjämte i ytterligare fall skörderesultatet blivit relativt bättre. Sådant inträffar inom områden för utfallande försäkring. Men därutöver kan det i andra trakter finnas hela byar eller enskilda gårdar där missväxt föreligger, medan flertalet jordbrukare i trakten fått godtagbar skörd. Både för de rena katastroffallen och även i övrigt beträffande enskilda jordbruk måste man tänka sig, att det skall finnas möjlighet till hjälp med bidrag eller lån, även sedan en försäkring genomförts. Blocktänkandet får inte träda i stället för möjligheten att

se enskilda människor bakom fallen. Vid sidan av det generella skördeskadestyddet måste möjligheter till statlig hjälp med bidrag och lån även i framtiden finnas kvar. Och det borde vara en självklar sak, att skördeskadelån skall löpa med skälig ränta och rimligt tilltagen amorteringstid. Lån i öppna marknaden med en ränta som skruvats upp för att dämpa den högkonjunktur någon del av näringslivet profiterar av bör icke ifrågakomma när det gäller missväxtens offer. Beträffande arbetslösheten upptages årligen anslag för åtgärder utöver försäkringen. Även beträffande jordbrukare som drabbats av missväxt och sålunda utan eget förvällande förlorar arbetsförtjänsten synes möjligheten i viss utsträckning böra hållas öppen för hjälpåtgärder, utan att därför det åtminstone beträffande mindre omfattande åtgärder skall vara nödvändigt med särskild proposition. Anslag för kontantbidrag, liksom för skördeskadelån till lägre ränta, synes därför böra upptagas såsom beredskap varje år.

Därför hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t göra framställning avseende

dels att vid utarbetande av förslag till jordbrukets skördeskadeförsäkring det statliga bidraget avväges här till i samma proportion som beträffande arbetslöshetsförsäkringen;

dels att i samband med förslaget om skördeskadeförsäkring bestämmelser utarbetas och anslag föreslås, möjliggörande att, utöver eller vid sidan av skördeskadeförsäkringen, efter särskild prövning i fall av svårare skördeskador, lämna bidrag eller lån till låg ränta och med längre amorteringstid, då den generella försäkringen icke prövas vara tillräcklig eller icke är tillämplig.

Stockholm den 23 januari 1961

Ferdinand Nilsson
i Kungsängen

Nils-Eric Gustafsson
i Byske